

UTBLICK FRANKRIKE

Efter FERAs årliga General Assembly tog jag tåget 13 oktober till Paris där jag hade flera intressanta möten som jag här vill dela med mig av.

- **Maison des Auteurs** – är ett hus nära Place de Clichy i Paris som tillhör upphovsrättsorganisationen SACD, alltså motsvarigheten till TROMB. I Frankrike är filmregissörer ofta även manusförfattare eller medförfattare och går därför under begreppet *auteur*, och det är därför det används.

Här kan man sitta och skriva, använda gratis wifi och priserna i kafét överstiger inte 1€. Man kan även använda lokalerna för pressvisning (ca 100 €) och hitta broschyrer och annan info. När en film av en medlem i SACD visas i något TV-sammanhang (eller på nätet) och upphovsrättspengar delas ut, dras ca 45€ av den summan. I all fall har det gjorts på mina utbetalningar. Har man ingen film något år betala man heller ingen avgift till SACD. För att kunna bli medlem måste man ha ett samproduktionsavtal med fransk producent som alltså ska skickas in, men man behöver inte vara bosatt i landet. Eftersom Frankrike har en mycket större befolkning blir royalty därifrån av en helt annan summa än i Sverige. Dessutom har TV-kanalerna som visar kortfilm, gjort en överenskommelse med t ex SACD att även om de sänds runt midnatt, klassificera dem som ”primetime” för att på så sätt gynna upphovspersonerna i ersättningsnivåerna.

Redan 1777 kom författaren Beaumarchais med förslaget att skapa den första organisationen för upphovspersoner tillsammans med 22 andra författare. Detta första initiativ ledde så småningom till SACD som bildades 1829. Med denna långa tradition av stöd till upphovspersoner och Paris starka ställning som fristad för konstnärer genom 150 år, är det inte konstigt att man i Frankrike har en annan syn på oss regissörer och manusförfattare.

Maison des auteurs, 7, rue Ballu, 75009 Paris

Kafé/frilanskontor med priser runt 1 €.

- **Le Deuxième Regard** – är en organisation som driver jämställdhetsfrågan inom franska filmbranschen. Den startade 2013 och den jag träffade var Geoffroy Grison, tidigare producent (bl a för Cannesnominerade *Tehlim*) men skriver numera manus. De har hittills arrangerat förhandsvisningar med en kvinnlig regissör och diskuterat frågan men vill nu blir mer politiskt drivande i ämnet. På min fråga varför han själv ville engagera sig, svarade han att när han blev överraskad över hur statistiken över könsfördelningen vad gäller löner, budget och antal filmer. Innan dess hade han en bild av det inte var så farligt i Frankrike. Och det stämmer till viss del. Auteurtraditionen har kanske gjort att starka kvinnor med tydliga filmvisioner har tagit sig fram ändå och varit synliga, varför siffrorna inte har varit så låga som i andra länder. Men precis som i Sverige examineras lika många kvinnor som män från filmskolorna, men de får lägre budgetar och får ofta bara regissera en eller två filmer. Sen försvinner dem. Feministfrågan är också känslig i ett land där man inte vill att staten ska lägga sig i moraliska eller etiska frågor som kvotering anses vara. Det anses vara ett ingrepp i den frihet som Republiken Frankrike har sen revolutionen. Men nu börjar det röra på sig även här och börsbolag måste idag ha 40 % kvinnor i sina styrelser och nu börjar man även på filmsidan vakna. Le Deuxième Regard är därför mycket aktiva och vill framför allt börja med insamling av data, statistik, något som CNC oregelbundet presenterar. De har tillsammans med bl a SACD tryckt en broschyr där de presenterar statistik kring jämställdhet men faktum är att det var i de andra sektionerna, som musik, teater och dans, som siffrorna var klart sämre än på filmsidan. Kanske det är därför som det inte har funnits ett lika stort

intresse i branschen tidigare. Men nu är det alltså mer på modet och lite trendigt att prata om feministiska tankar. Geoffroy är t ex inbjuden till seminarier att prata om detta på festivalen i Montpelier i oktober, därefter den populära Festival des Arcs i Alperna där många samlas från paris filmbransch. I april hoppas de kunna presentera en handlingsplan, en sorts verktygslåda för jämställdhetsarbete för att konkretisera arbetet i fortsättningen. Det de vill ändra på är alltså först och främst situationen bakom kameran och han ville gärna ha tips på hur man kunde förbättra jämställdhetsarbetet för andra yrkesgrupper, t ex filmfotografer. I nästa steg är det det som visas på filmduken som ska angripas, alltså stereotyper etc. Själv var han dock mindre intresserad av just det arbetet, eftersom han inte riktigt vill känna konstnärlig begränsning i den frågan. Men sexistiska inslag inom film och media i Frankrike är stor, enligt Geoffroy, eftersom det är ett latinskt land. Kvinnan är också ibland objektifierad på ett sätt som vi inte skulle acceptera i Sverige. Det, tillsammans med att Frankrike är ett mer individualistiskt land än Sverige, gör att feminismen historiskt har varit ännu mer av kampfråga.

Efter vårt möte skickade jag till Geoffroy SFIs siffror för 2015 och den europeiska rapport *Where are the women directors*, som EWA (European Women Audiovisual network) har tagit fram tillsammans med bl a SFI. Han tackade för dem och skulle ha stor nytta av dem för sina kommande seminarier. Jag hoppas kunna återrapportera längre fram för vad som händer för Le Deuxième Regard.

Geoffroy Grison, www.ledeuxiemeregard.com

- **La Voie Lactée** – ett produktionsbolag i Paris som startades 2005 av François Druot, Marie Sonne-Jensen och Nathalie Algazi. Eftersom Marie är danska och Nathalie pratar mycket bra engelska, har deras europeiska profil funnits med redan från starten och deras första kortfilm som faktiskt var min fransk-svensk-estniska *Den Store Trollkarlen*. Det har förstås

varit ett sätt att öka möjligheten till finansieringen men även för att bredda nätverket när regissörer sedan går vidare till långfilm.

Frankrike är ett oerhört stort filmland, kanske den tredje största i världen beräknat antal producerade filmer (258 filmer hade premiär 2014, varav ca 50 var samproduktioner). Ungefär 15 filmer har premiärer i veckan (onsdagar) och närmare 20 kring högttryckstiden i september. Man har också den i Europa högsta andelen nationell film, 44 %, alltså nästan hälften av biobesöken är en fransk film. Allt detta för att visa på att det är en nationell angelägenhet att få branschen att gå runt.

Vidare är det franska stödsystemet är komplext med många aktörer och många olika typer av stöd. Frankrike har en statlig filmpolitik sedan 70 år tillbaka men trots det är CNC, det franska filminstitutet, är ett mycket oberoende filminstitut som branschen sköter själva. Det är den som sitter i alla s k "commissions" (de styrgrupper som delar ut pengar), alla fackförbund och organisationer skissar hela tiden på nya förslag eller hur man kan förändra stödsystemet. Sedan lobbar man för CNC och när de är övertygade går de till kulturdepartementet för att få dem att klubba igenom det. Så även om det handlar om en statlig filmpolitik är det mycket branschen själv som sköter den i praktiken

Precis som vi har haft med Filmavtalet, går 10,72 % av biobiljetten tillbaka till CNC. De får även in pengar från DVD, TV, kassettavgiften och numera även bredbandsoperatörer. Den s k filmskatt, TSA, infördes strax efter andra världskriget och eftersom fransmännen går så mycket på bio, trots TV-seriers intåg, är folk inte så oroliga ännu. Många köper också olika biokort, t ex gå hur mycket du vill på en månad för 20 €, och under året ordnas många specialdagar där man kan se filmer för bara några euro under ett dygn. Det finns helt enkelt ett maskineri som håller branschen igång.

Ett annat stöd som hjälper producenter är ett sorts automatstöd, "aide automatique". När en film kommit upp i ett visst antal besökare, så får producenten 1 € per besökare i producentstöd nästa gång hen presenterar ett nytt projekt för CNC. Alltså ett incitament för att producenterna ska återinvestera i nya projekt och inte bara ta ut det i pengar.

De franska TV-kanalerna är också en stor och bidragande orsak till att det produceras så mycket film. De måste investera 5 % (lite osäkert) av sin omsättning i fransk och europeisk film. Tidigare hade Canal + så stor omsättning att de nästan finansierade filmer till hälften. Detta gjorde också att skådespelarlönerna skenade i höjden. Idag är de glansdagarna förbi och Canal + väljer snarare färre, större och mer kommersiella säkra projekt, tyvärr.

Produktionsstödet från CNC har franska språket som krav, 95 % av filmerna är det. I annat fall hamnar projektet i en annan kategori med mindre pengar att dela ut, Cinéma du Monde. Som i många övriga fall i den franska kulturen är språket a och o. Två särskilda fonder finns dock, en med samproduktioner med Quebec och en tysk-fransk filmfond.

Däremot kan man både söka regionala pengar, även om de har restriktioner för hur stödet ska användas (precis som i Sverige) eller samproduktion/förköp från de franska TV-kanalerna. De måste enligt lag investera en viss del – ganska betydande – i filmproduktion och är mycket viktig spelare för att få ihop finansiering. France 2, France 3 och Canal+ är de främsta.

På min fråga om det fanns några motsättningar mellan upphovspersoner och producenter, svarade François att de ofta hamnar inklämda mellan distributörerna och regissörerna. En ny lag har tvingat fram transparens angående upphovsrättsliga ersättningar. Men lagen är tandlös eftersom den inte inkluderar distributörer samma sak gentemot producenter, så inget kan egentligen förändras.

TV-seriers popularitet har alltså ännu inte påverkat biobesökarna men frågan är om TV-kanalerna i fortsättningen kommer investera lika mycket i biofilmen. Canal+ har t ex aviserat minskning i filmproduktion nästa år men än så länge är oron inte så stor.

En annan debatt för några år sen som ledde till en ny lag var lönetak för skådespelare och auteurs alltså (manus + regi). För en film med högre budget än 4 milj € får inte lönesumman till dessa överskrida mer än 15% av budgeten och för filmer under 4 milj €, inte mer än 8 %. Detta alltså för att franska filmstjärnor tjänar oerhörda summor vilket retade branschen när stor del av Europa satt i ekonomisk knipa. Det är därför som det inte alltid är så eftertraktat för franska skådespelare att flytta till Hollywood då bra löner finns i hemlandet där alla pratar franska.

Även om franska språket är oerhört viktigt i hela samhället, märks en stor skillnad angående dubbning de senaste åren. På 80-talet var det ett fåtal biografer i Paris som visade sk v.o. (version originale) medan det idag är helt omvänt för v.f., version française. Ute i landet ser det dock inte likadant ut men det är en tidsfråga innan det ändras där också. Skådespelarfacket har förgäves kämpat emot utvecklingen och frågan är hur länge de mest kända röstskådespelarna kan fortsätta i samma nisch?

Jag har alltså regisserat en kortfilm (*La 7e Poule*) som La Voie Lactée producerade och DFM i Sverige samproducerade. En av de stora skillnaderna för mig som svensk angående ansökan, var att det krävdes mycket mer av mig än jag upplever att det gör i Sverige. Konkurrensen är mycket högre och det går inte att surfa på några gamla meriter alls. Allra

viktigaste är kanske s k *Note d'intention*, regissörens avsikter som beskriver visionen och utförandet. Kanske lägger man mer vikt vid den pga av ännu tydligare auteurtradition och det skrivna ordets makt. Ett bra manus är alltid bra, men det det är genomförandet som är viktigast. Så fort jag uttryckte mig för vagt och lite för stereotypiskt, fick jag skriva om för att hitta min ton. Detta har jag haft stor nytta av i svenska ansökningar, även om det har varit en tuff skola! Dessutom är man i Frankrike mycket hårdare på att alla avtal ska skrivas tidigt då de måste skickas in till höger och vänster. Producenter kommer ingenstans utan avtal med auteuren, även på kortfilmsnivå, vilket knappast är fallet i Sverige. Det finns alltså en helt annan seriositet där och man tar Filmproduktion på allvar. Men självklart upplever jag det både mycket mer tröttsamt byråkratiskt och hierarkiskt ibland, vilket är svårt att acceptera. Men myntet har alltid två sidor, vilket land myntet än kommer ifrån.

Till slut kan jag berätta att mitt samarbete med franska La Voie Lactée resulterade inte bara i en kortfilm och upphovsrättspengar till mig i sexsiffrigt belopp. Som producent till den är Marie Sonne-Jensen nu en del av Strasbourgs filmkommission, alltså den beslutsfattade grupp av branschfolk som beslutar om långfilmsstöd i regionen. Detta är prestigefyllt men obetalt, man ersätts för resor och lunch för möten som äger rum varannan månad. Men det är här som t ex mindre producenter kan bygga vidare på sina nätverka och sedan få fler uppdrag av liknande art.

La Voie Lactée har idag producerat såväl kortfilm, dokumentär som långfilm och samproducerat med Sverige, Sydafrika, Brasilien, Danmark och Storbritannien.

Marie Sonne-Jensen och François Druot, lavoielactee@lavoielacteeproductions.com

(hemsida inte uppdaterad dock)